

Sociálně-kulturní animace jako metoda sociální práce (italský pohled)

Interview s Aldo Ellenou

V 60. letech 20. století se nejdříve ve Francii a později i v ostatních západoevropských zemích začala uplatňovat animace jako metoda komunitní práce. Princip animace spočívá v objevování kreativního a inovativního potenciálu jednotlivých členů komunity a ve vytvoření podmínek, aby se tento potenciál mohl rozvinout a přispěl k zlepšení sociální reality.¹ Francouzská animace byla původně zaměřena na tzv. lidové vrstvy a jejich vzdělávání. Stala se tedy prostředkem sociálně-kulturní práce. Jelikož v době určitého animačního boomu (70. léta) vznikaly také další formy animace, prosadil se pro animaci v sociální práci ve frankofonním prostředí termín *l'animation socioculturelle*², zatímco v Itálii se začal používat termín *l'animazione sociale* (sociální animace).

Protagonistou sociálně-kulturní, resp. sociální animace v Itálii byl katolický kněz, salesián Aldo Ellena (1922-2000). Ellena byl Piemontčan, narodil se a žil většinu svého života v Turíně. Vstoupil k salesiánům a ve svých třiceti letech se stal knězem. Po studii na Papežské univerzitě Gregoriana v Římě se vrátil do Turína jako učitel a animátor. Zde založil středisko pro dokumentaci a aplikaci 2. vatikánského koncilu (via Magenta). Byl iniciátorem mnoha kurzů a vzdělávání v sociální práci. Napsal řadu knih a založil časopis *Animazione sociale*. Tento časopis patří mezi významné italské časopisy věnované sociální práci.

Jeden z kolegů charakterizoval Ellenu takto: „Byl to revolucionář, ale v rámci poslušnosti. Prosazoval radikální změny, aniž by přitom ztratil jemnost a vlídnost. Byl to gentleman v chudobě, schopný s každým jednat věcně a střízlivě, a přitom s jistou vznešeností. Byl to stařec, ale miloval mládež, byl přitažlivým knězem, autentickým a svobodným, schopným sestoupit z kazatelny, aby bojoval a setkával se s lidmi.“

Pro nás je Ellena zajímavý teologickou motivací sociální práce. Dá se říci, že italskou sociální animaci opravdu „animoval“, tzn. *naplňoval duchem*, takže i současné vedení časopisu *Animazione sociale* navazuje nejen na to, co vykonával, ale snaží se pokračovat v jeho šlépějích. Proto jsme se rozhodli předložit vám překlad rozhovoru, který byl v roce 1996 publikován v časopise *Animazione sociale* a po Ellenově smrti zařazen do významného sborníku o sociálně-kulturní animaci, který redigoval jeho nástupce Franco Floris.³

Michal Kaplánek

¹ O tématu „animace“ pojednává obsírně článek: ANNA DUDOVÁ; MICHAL KAPLÁNEK; RICHARD MACKŮ, Mnohotvarý fenomén animace. Pokus o rozdělení animace na základě východisek a cílového zaměření jednotlivých typů animace, *Pedagogická orientace*, 2011, roč. 21, č. 3, s. 20-40.

² Tento výraz jsme se rozhodli překládat jako „sociálně-kulturní animace“.

³ ROBERTO CAMARLINGHI, (a cura di). Riscattare l'immaginazione sociale. Appunti per l'animazione di domani. Intervista a Guglielmo Aldo Ellena. In *Animazione sociale*, 1996, a. 26, n. 11, p. 3-9; 2a edizione in: FRANCO FLORIS (ed.), *L'animazione socioculturale*. Torino : EGA 2001, s. 11-18.

Pedagogika utlačovaných

Redaktor: *Done Aldo, již více než čtyřicet let máš na starosti sociálně-kulturní animaci, a to na rovině praktické i teoretické. K tomu, že ses vydal po životní dráze animátora, přispělo několik rozhodujících skutečností, že?*⁴

Ellena: Ano. V zásadě jsem dospěl k závěru, že k nastoupení cesty animátora podstatně přispívají tři skutečnosti: učitelé animace, určité kulturní a politicko-společenské události a četba. Já osobně jsem měl to štěstí, že jsem již od čtyřicátých let byl pod vlivem velkých animátorů. Animátorů, kteří jsou hodni tohoto označení. Setkání s nimi pro mne bylo určující. Uvedu jen několik jmen: don Primo Mazzolari a jeho periodikum „Adesso“, otec David Turollo a otec Ernesto Balducci. To byli tři velikáni, odolní vůči pokušení masovosti a autoritarismu, vůči nebezpečí konzervativního konformismu a klerikalismu i vůči svodům pomíjivé kultury. Byli to lidé, kteří ačkoliv pocházeli z kléru, dokázali se přiblížit laickému světu, uměli se pružně pohybovat i myslet.

Stejně tak pro mne bylo rozhodující, že jsem prožil několik událostí, které pohnuly dějinami. Mám na mysli 2. vatikánský koncil (1962), Pražské jaro a Francouzský máj (1968)⁵, studentské bouře (1968-69), a italský Horký podzim 1969 ve světě pracujících. Byla to hutná léta, plná rozporů a společenského vření.

A konečně to bylo setkání s několika autory skrze četbu jejich díla. Zmíním zde pouze dva dokumenty: konstituci 2. vatikánského koncilu *Gaudium et spes* a *Pedagogiku utlačovaných*, jejímž autorem je Paulo Freire. Právě tento text mi vnukl myšlenku a dodal odvalu zahájit v Miláně roku 1971 vydávání *Animazione sociale*. Vzpomínám si, že jsem v nultém čísle představil organickou strukturu prvních tří kapitol. První ročníky „Sociální animace“ pak spočívaly na některých myšlenkách studentských bouří anebo prezentovaly vlastní úmysly: humanismus spojený s odpovědností, úmysl pracovat a znovu objevovat *kolektivní dimenzi* (osvobození od autoritářství) na rovině praktické i kulturní, dynamické propojení mezi teorií a praxí a souvztažnost mezi nimi, ducha induktivního myšlení a silný důraz na zkušenostní složku, sociologickou představivost, novou didaktickou orientaci a aplikaci procesu *soustavného vzdělávání*. Právě v této perspektivě se dobře definuje dynamika sociokulturní animace, chápaná v dimenzi ne-násilí, mající cíl ve změně skrze účast.

Nová kultura konání

Red.: *V jednom z tvých textů stojí: „Považuji termín ‚sociální animace‘ za ekvivalent termínu, sociálně-kulturní animace; posledně jmenovaný termín podtrhuje požadavek chápat animaci v její podstatné úloze ‚změny mentality‘ (‚mentalitou‘ se zde rozumí kultura)“. A dále mluvíš o sociální animaci jako o ‚organickém stylu‘: „Základní funkce ‚sociální animace‘ jsou obvykle popisovány jako ‚organický styl‘, jako jemná součinnost všech operativních rovin“. Změna mentality a organický styl – to jsou dva klíčové pojmy, které udávají charakter animace...*

Ellena: Ano. Proto se sociální animace neprofiluje jako „chvilková animace“, která se obrací k velkým diváckým masám, více či méně podobným masám diváků televizních, a tyto masy provokuje pouze k tomu, aby se staly diváky s pocitem kolektivní anonymity. Taková „chvilková animace“ po lidech „sklouzává“, protože je vtahuje do děje hlavně emocemi prožívanými v „nitru“ a v „odloučenosti“ vlastní individuality. Sociální animace lidi naopak *stimuluje* ke změně mentality a bezduchých situací lhostejnosti, pasivity, rezignace a marginalizace, a to

⁴ V 19. století se v Itálii katoličtí kněží titulovali „don“. V současné době se používají častěji jiné tituly, jako např. „padre“ (otec). U salesiánů v Itálii a v řadě dalších zemí, např. na Slovensku, se zachoval tradiční titul „don“. Pozn. editora.

⁵ V originále rozhovoru jsou pražské události roku 1968 mylně datovány do roku 1967. Pozn. editora.

skrže záměrnou a činnou participaci. To je animace, jak jsem ji pochopil během své cesty, a jak jsem se ji snažil realizovat. Je to velkolepé vzdělávací a kulturní dílo, v rámci něhož může každý člověk dobré vůle nalézt odpovědi na základní a tíživou otázku: „Co mohu udělat já, dnes nebo zítra?“. V tomto smyslu spatřuji velmi úzkou souvislost mezi animací, participací a demokracií.

Demokracie je nejistý politický systém, stále vystavený nebezpečí úpadku. Ale úpadek se nenápadně ukrádá a roste právě ve chvíli, kdy se falešné a exkluzivní zprávy o složitosti problémů setkávají s naším přirozeným sklonem zabydlet se a zdomácnět ve vlastní lenosti a pasivitě. Animace vyvíjí protichůdnou činnost tím, že podporuje novou *kulturu konání*, která má ústřední význam pro překonání rezignace a neúspěšnosti, a dále tím, že usiluje o efektivní participaci, což je hlavním cílem sociálně-kulturní animace, která směřující ke společenským změnám.

Fromm ve svém díle *Revoluce naděje* napsal: „Každá vteřina je okamžikem rozhodnutí, k lepšímu nebo k horšímu. To, co platí o jednotlivci, platí také o společnosti, která nikdy nestagne: jestliže se nerozvíjí, upadá, jestliže nepřekonává status quo, aby dosáhla něčeho lepšího, mění se k horšímu“. Je tedy důležité volit, tj. činit rozhodnutí; rozhodnutí představují „únik“ před nejistotou a zjitřenou problematičností. A dále je důležité plánovat, protože nestačí mít nápady; je třeba pokusit se je realizovat v pojmech načrtávajících nové formy lidské existence.

Tato kultura konání však musí být doplněna kulturou bytí a kulturou naděje. Aby byla účinná, musí stále postupovat kupředu skrže konkrétní projekty, strukturované takovým způsobem, aby každý člověk mohl svou prací přispět k dosažení reálných a měřitelných cílů.

Orientace na sociální vazby

Perspektiva animace tedy musí podle mého soudu rozvíjet dvě základní funkce. Především musí přispívat k *uvědomění*. Čeho? Nevyjádřených, nevyužívaných a potlačovaných schopností jednotlivých osob, skupin a komunit; vnitřních dynamismů našeho jednání – pocitů, motivací, očekávání, hodnot, přesvědčení, cílů, norem, rolí; rozšířeného, skrytého a utajovaného smýšlení; problematických situací souvisejících s opakovanou neshodou mezi „realitou“ a „ideálem“, atd. Zvolená *metoda musí být přesná*: jsou zapotřebí konstruktivní, dobře zacílené kroky, inspirované převládající preventivní péčí, zvláště pak v některých oblastech, jako je participace, expresivita a kreativita v prostředí sociální exkluze a deviace. Toto všechno musí směřovat k cíli vytvořit *novou kulturu smýšlení* v různých sférách: ve veřejném i soukromém jednání, v profesní i dobrovolné činnosti; ve vztazích a spolupráci s osobami a skupinami různého společenského postavení, jinak nastavenými a vycházejícími z odlišných pohnutek, ale usilujícími o dosažení stejných cílů; musí formovat novou kulturu volného času, a to nejen se zaměřením na zábavu, ale také na společenskou angažovanost.

Zadruhé, musí *věnovat pozornost „tkanivu“ sociálních vazeb*. Jak? Prostřednictvím iniciativ podporujících socializaci: mám na mysli skupiny a skupinovou práci, různá setkání s místními lidmi, turistické akce, ekologické aktivity, shromáždění a semináře, lidové slavnosti, putovní výstavy, animace dětí a mládeže ze sídlišť, sbírky na různé úmysly; tímto způsobem musí lidi stimulovat k řešení vlastních malých problémů, které s sebou přináší každodenní život, k překonávání nedůvěry vůči všemu „veřejnému“, k vnější podpoře komunit nabízejících přijetí, k tomu, aby se dokázali zapojit do pomoci v nouzových situacích; je třeba překonat neschopnost komunikace mezi jednotlivými generacemi, mezi veřejnými činiteli a „lidem“, mezi turisty a místními obyvateli; a sice nalezením skupiny ochotných lidských zdrojů, žijících ve funkčním propojení s místními potřebami; vytvořením infrastruktury služeb (například tiskové kanceláře) pro činnost různých skupin, zvláště skupin mládeže, působících na témže území s analogickými cíli; pomocí ověřených technik organizace a programování, směřujících ke stanovení konkrétních kritérií výkonnosti, k pravidelnému ověřování podniknutých a skutečně-

ných kroků; též uznáním autonomie mladých jako protagonistů vlastního „mladického stavu“ a interakce mezi školou, spolky a obcí (regionem) za účelem alternativního účelného využití volného času; a konečně podpořením znovunabytí osobního i skupinového vědomí vlastní identity, a to zejména v mladých lidech, a posílením chuti do života a pocitu sounáležitosti prostřednictvím spolupráce, společné činnosti a práce.

Důvěra v možnost změny

Red.: *Tento organický styl animace, který se snaží postavit komunikační mosty, vybudovat plodné interakce, který se pokouší zmobilizovat síly určité komunity a zaměřit je ke konkrétnímu cíli, se však jen s námahou prosazuje v naší společnosti, v níž převažuje spíše duch neporozumění, komunikativní ochablost, nedůvěra ve slovo a narcistické zalíbení v sobě samém...*

Ellena: To je pravda, animátor se pohybuje v prostředí, v němž není snadné působit a v němž musí překonávat určité nesnáze. Počínaje tím, že většinově ceněná účelnost se rozchází s „pomalejšími“ hodnotami, vzdálenými soudobému chvatu. Mezi takové hodnoty patří autenticita naslouchání, vnímavost pro skutečný rozměr osoby s jejími problémy, s jejími vnitřními strachy a utrpeními. Životaschopné rámce a sociální systém často postupují kupředu odlišným tempem. Dále v našem prostředí vládne mentalita protikladu vizí, zájmů a metod, která tak přechází v intoleranci a ve fanatismus; a pokud se nejedná přímo o protikladné pozice, vzniká jakási „juxtapozice“, tedy „přebývání vedle sebe“, rezignovaný relativismus, nedůvěra ve vzájemnou konfrontaci rozdílných stanovisek. Mimoto společnost není homogenní z hlediska rozvoje a dává vzniknout situacím značné nerovnováhy, rozšířené a různorodé marginalizaci, bez efektivní participace.

V tomto kontextu si uvědomuji, že je možné zaznamenat krizi motivace a ovzduší rezignovanosti, že může převážet jakási zabydlenost ve starých zvycích, netečnost, nezpůsoblost. Nicméně právě v připravenosti čelit těmto nesnázím na straně animátora spočívá intenzita a kvalitativní účinnost jeho animačního stylu.

Red.: *Nabízí se znovu vyvstávající otázka: jak čelit zmíněným nesnázím?*

Ellena: Výčet možných odpovědí by také v tomto případě mohl být dlouhý. Nicméně zkušenost mě přesvědčila o tom, že – vedle metod a technik – rozhodující úlohu v animační práci hraje bazální a profesní osobnost animátora, i když také zvolené metody a techniky mají svůj význam. Pokusím se tedy některé z nich vyjmenovat: nepochybně je zapotřebí ochota poznávat dobu, v níž žijeme, jak už bylo řečeno výše. Dále je třeba pokusit se organicky znovu vybudovat vztah mezi obrazem a myšlenkou, vytvořit atmosféru nadšení, prostor pro svobodu, dějiště smyslu. Zde mám na mysli rytmus a formy méně uzavřeného a méně strnulého života, otevřenost jiným prostředím, dialogickému duchu, novým zájmům, příležitostem k participaci. Dále bych dodal: je nutné věřit v možnost změny situace, žádoucí je kultura – mentalita realismu. To znamená, že musíme být pozorní k životu takovému, jaký je a jak se projevuje a budovat kulturu naděje a loajality, smýšlení hledající smír mezi jednotlivými lidmi, mezi mužem a ženou, mezi lidmi a přírodou; podporovat alternativní využití volného času, které by přispívalo k nové podobě interpersonálních vztahů (k empatii, úctě, poctivosti, konkrétnosti, konfrontaci, otevřenosti, bezprostřednosti, vřelosti, seberealizaci), které by lidi stimulovalo ke svobodnému pohybu, čili k sebeurčení, ke spolurozhodování, k inovaci – to znamená k vykonávání toho, co již vykonáváno je, novým způsobem, vykompenzováním minulosti a předvídáním budoucnosti – a které by vychovávalo k životaschopnosti a autonomii. Je tedy třeba mít smysl pro estetiku, pro humor a pro humanitu.

Rozvoj perspektivy

Red.: Řekl jsi, že na prvním místě v každém případě stojí osobnostní profil animátora. Jak se konfiguruje dobrý sociálně-kulturní animátor?

Ellena: Na základě vlastní zkušenosti jsem si vytvořil následující model identity animátora. Je to zobecněný profil, pochopitelně, a jako takový má své limity, které s sebou zobecnění nese, ale mám za to, že po teoretické i praktické stránce obsahuje základní požadavky. Jaký by tedy měl být člověk pracující jako animátor? Podle mého názoru by to měla být osobnost, která by prakticky i teoreticky měla cit pro to, co je podstatné, měla by být vnímavá k dějinám a k člověku, být schopná sestavovat program a mít cit pro spravedlnost; měl by to být člověk prostého ducha, s láskou k pravdě, ochotný sloužit druhým. Ve chvíli, kdy dojde ke vnitřní změně smýšlení, by měl být schopen navodit znepokojující nepohodlí, „zatočit“ s dvojakými kompromisy, s pokrytectvím, s otupělým konformismem, s nespravedlností. Smysl pro zodpovědnost by měl být postojem zahrnujícím všechny oblasti jeho života – oblast života osobního i profesního, života ve společnosti a v církvi, oblast politické angažovanosti. Měl by to být člověk přesvědčený o nemožnosti fungování státu, který by si nárokoval svrchovaný dohled nade všemi komplexními i dílčími službami ve sféře zdravotnictví a asistence. Stát se musí spíše omezit na vypracování funkčních politických ukazatelů a jasných, bezprostředně realizovatelných norem. Jednotlivá osoba by pak měla mít jasné ideje, psychologické předpoklady, měla by být schopná pracovat, zachovávat si odstup od různých ideologismů a fanatických systémů, nenechat se odradit každodenním stereotypem, být vnímavá a schopná naslouchat, měla by v sobě mít kapku idealismu a velký smysl pro humor.

To je zhuštěný profil animátora, který si lze do jisté míry osvojit v průběhu základního vzdělávacího procesu a který je třeba dále utvářet v momentech, jež během přípravy opakovaně nastávají. Vzdělání umožňuje překročení reálných limitů a osvojení si kvalitní profesní angažovanosti. Tento přechod je podle mého soudu podmíněn povědomím o *některých základních hodnotách* a jejich účinnou aplikací. Mezi tyto hodnoty patří ústřední postavení konkrétních lidských osob, svoboda smýšlení, solidarita, hodnota života, sekularizovaný stát, sociální pluralismus, který zaručuje svobodu jednotlivých osob, skupin i komunit, práce, mír a rozvoj, ekologická rovnováha, kultura a kritické a evoluční vzdělávání.

Dále je zapotřebí pěstovat smysl pro některé podstatné hodnoty lidského života, jako například smysl pro svobodu a zalíbení v ní, smysl pro loajalitu, který by měl formovat životní postoje, smysl pro zodpovědnost, úctu a věrnost, smysl pro komplexní charakter skutečnosti, ochotu postupně sbírat zkušenosti, smysl pro dějinnost a pro priority, smysl pro jednotliviny, pro to, co je místní, i pro kolektivní dimenzi, odvahu riskovat, schopnost dialogu, prostý styl života, schopnost žít provizoriu a v samotě.

Je třeba mít na zřeteli *několik funkčních principů*, jako je dosáhnout vnitřní integrity osobnosti, která je otevřena hodnotové univerzalitě a schopna dodávat naději; umění žít v konkrétní situaci i s výhledem do budoucnosti, *animovat danou situaci tak, aby perspektivně zrála*; schopnost vidět, posoudit, jednat čili udržovat návaznost praxe – teorie – praxe; ustavičná, rozumná reflexe vlastního života; umění intervenovat v jednotlivých situacích (ve prospěch toho i toho), aby se zamezilo vylučovací mentalitě (*bud'... anebo...*); začleňovat vlastní profesní roli do služby lidem.

Tento přístup k sociální animaci jako k organickému animačnímu stylu může být prohlouben, aby bylo možné čelit různým komplikovaným situacím. Kvalita animačního stylu se prokazuje především schopností sladit, na kterékoliv úrovni, požadavky institucí (také neziskových) činných v sociální sféře s požadavky jednotlivých osob. Především ti, kteří zde mají bezprostřední úlohu, mají povinnost hájit instituci v jejím původním určení a starat se o její rozvoj. To se ovšem musí dít s maximálním ohledem na jednotlivé osoby, s ohledem, který je

současně schopností docenit „disidenty“. Žádná osoba nesmí být cynicky zavržena, psychologicky zničena. Tento princip musí být respektován vždy, tím spíše v neziskových organizacích.

Pět typů kultury

Red.: *Píšeš, že sociálně-kulturní animace má zvláště teritoriální dimenzi. Právě na této rovině se dobře prokazuje její perspektiva.*

Ellena: Na teritoriální rovině umožňuje perspektiva sociálně-kulturní animace, zaměřené na změnu skrze participaci, překročit hranice prosté formální demokracie, která je často vystavena nebezpečí, že se zaprodá pouhému zisku. Ale proč tato teritoriální dimenze? Moje vysvětlení je následující: perspektiva animace, která chce být především kulturní, míří podle mého soudu k *prosazení pěti typů kultury*: kultury chápané jako *společenská praxe*, jako *globální proces*; kultury jako *kolektivní paměti* lidských skupin, částí populace (žen, dětí, mládeže, starších, národnostních menšin atd.) tradičně vylučovaných z oficiální kultury; kultury *orientované na sociální praxi* spojenou s kinem, s televizí, s fotografií, se sportem, s koncerty hudby, kterou poslouchá mládež, s módou; kultury *vnímavé k otázkám*, které se kladou v daném časoprostoru (Jaké poznání je důležité? Jakou identitou si budujeme? Kdo má moc a jaké sociální vztahy probíhají? Kdo mluví jménem koho a za jakých podmínek?); *kultury coby výchovy vycházející do ulic*, do čtvrtí, do města, aby se odrazila od toho, co chlapci a děvčata chtějí říci svým vlastním jazykem, svým chováním, svým hudebním vkusem, svým stylem života a oblékání, svými každodenními konflikty, touhami, vzpomínkami a představami.

Jestliže jsou perspektivy sociálně-kulturní animace takové, pak ji chápeme v teritoriálním rozměru. Pomysleme na *obec*, typické územím vymezené místní zřízení. Významné procento činností vyvíjených v té které obci se se zdarem zařazuje mezi kulturně ceněné skutečnosti, a to v míře, v níž se tyto činnosti ukazují být prospěšnými k růstu občanů. Klade se tedy nevyhnutelný požadavek dospět k funkční symbiose mezi občany a místními veřejnými činiteli. Aby této symbiózy bylo dosaženo, je třeba *dvojí*: na jedné straně je nutné začlenit činnost institucí tradičního typu do kontextu a mezi iniciativy, které vycházejí zdola, a na druhé straně je zapotřebí podporovat a posilovat účast lidu na nebyrokratickém řízení institucí samých.

Sociálně-kulturní animace se o to může zasloužit: může totiž přispět k vytvoření mentality citlivé vůči změně, nikoliv pouze trpně snášené, ale uvědoměle sledované, může vytvořit mentalitu stálého ověřování a revize vlastních kroků i zákroků společenské a politické moci, může povzbudit ke zřízení dobrovolnických organizací jakožto předvoje a posílení organizací veřejnoprávních, může vyzvat veřejnost k náležitému ohodnocení neveřejných iniciativ sociálně-kulturní animace, protože energie vyvinutá v této oblasti může zpětně pozitivně ovlivnit samotnou veřejnou správu.

Red.: *Takže důležitým úkolem animace je také napomáhat společnosti dneška v tom, aby vybudovala společnost zítřka...*

Ellena: Věřím, že ano. A všechny moje dosavadní zkušenosti svědčí ve prospěch tohoto názoru. Jsou to právě stále se opakující situace ekonomické nerovnováhy, kulturní prázdnoty, ideologické intolerance, rozporu zájmů, odlišného pohledu na věc, mizivé účasti na rozhodnutích týkajících se veřejnosti, nedostatečná sdílnost a informovanost pokud jde o vydávaná nařízení a usnesení, nefungování základních služeb, nekoordinovanost jednotlivých kroků, nespravedlnost při rozdělování..., které předcházejí oživení zastaralého, které před animací otevírají nesmírné horizonty působnosti. Ve všech těchto situacích je totiž třeba dbát na to, abychom neztráceli ze zřetele anomálie a deviace, je třeba zavádět *faktory působící rovnováhu*, které by přispívaly k překonání a urovnání zmíněných situací. Proto je nezbytné, aby zde byli kulturní animátoři, s požadovanými vlastnostmi, o nichž jsem hovořil výše. Osobnosti, které se dokážou vžít do konkrétních problémů, a to citlivě a s rozumem. Aniž by se jimi nechaly

přemoci. Osobnosti vnímavé pro potřeby dané epochy, pozorné k nespokojenosti, která narůstá především v řadách mládeže. Více volného času, který se dnes nabízí, neznamená vždy více času pro rozvoj, naopak, nezřídka je to čas regresivního vývoje, a to právě proto, že zde nejsou sociálně-kulturní animátoři, kteří by v dané oblasti působili.

Red.: *Co bys na závěr chtěl vzkázat čtenářům svého časopisu z pozice animátora, který již urazil skutečně dlouhou cestu?*

Ellena: Aby neztráceli schopnost snít. Věřím, že každý z nás má nějaký sen. Tento sen je v mládí intenzivní a zářivý, postupně se proměňuje a životní okolnosti mu snad někdy protiřečí, nicméně zůstává nepotlačitelný a vždy jsme připraveni vyjít vstříc každé perspektivě slibující jeho naplnění. Mnohé z toho, co jsme dokázali, bylo inspirováno nějakým snem. Ale snít nestačí. Schopnost snít přechází ve schopnost sen uskutečnit pouze tehdy, jestliže se spojuje s dalšími lidskými ctnostmi: s dobrou myslí, se zodpovědností, s odhodlaností, s vytrvalostí... Bez těchto ctností se sny stávají neplodnými a uvadají, proměňují se ve frustrující ambice. Pak ústí v pesimismus a cynismus. Animátor si tedy musí osvojit techniky a metodologii, aby byl animátorem tím nejlepším možným způsobem. Ale současně se musí nechat přemáhat naléhavostí svého snu a nesmí zapomínat na píli, musí poctivě uspořádávat a vyhodnocovat své zkušenosti. Učit se tvářit v tvář nastalým skutečnostem, to je pokora. A nakonec ještě jeden podnět: ve společnosti vyznačující se postojem obráceným k veřejnému dění, která je zaměřena na vnější efekt a neschopna uchopit smysl života, je užitečné, v zájmu komunikace a uvědomělosti, o níž byla řeč výše, přesvědčovat se o *významu ticha*, meditace. Mysl schopná se ztišit je nutným předpokladem pro to, aby člověk dokázal myslet, milovat a lépe, autentičtěji komunikovat. O tom vypovídá jeden text, jehož autorem je Andrea Schnoller, františkán, který bych rád na závěr tohoto rozhovoru citoval:

„Mlčenlivá mysl je schopná dosáhnout klidu a pokoje; umí se zastavit, aby pozorně naslouchala lidem a okolnostem, je svobodná od nenasytnosti a nenechává se pohltit spěchem; je trpělivá, ví, že všechno má svůj čas; nesoudí, ale snaží se především porozumět dané situaci; nepodléhá vnějším událostem, ale učí se správnému odstupu a vnitřní vyrovnanosti, ve své snaze o pochopení se stále zdokonaluje ve schopnosti milovat a stát v pravdě; učí se žít v přítomnosti, vymaňující se z bouří způsobených záští, stýskáním, tužbami a pochybnostmi, pro které se stále noříme do minulosti a do budoucnosti; má více důvěry a v důsledku toho si je více jista sama sebou; učí se lépe poznávat, co skutečně chce, a je připravena to uskutečnit s větší silou a jistotou; otevírá se přátelství a učí se přátelství pěstovat a žít z něj, zakládající nové vztahy sympatie s každou životní skutečností; učí se přikládat menší váhu vlastním argumentům a úvahám, aby rozvíjela svou intuici; ve vztazích ke stvoření, k druhým, ve vztahu k životu, ale také ve vztahu k sobě samému, k Božímu slovu, k modlitbě a k Bohu se člověk postupně stále více ztišuje a stává se kontemplativnějším: skrze kontemplaci se učí stát se tím, co kontemplanuje.“

S Aldo Ellenou hovořil Roberto Camarlinghi.
Rozhovor přeložila Kateřina Brichcínová.
Redakčně upravil Michal Kaplánek.